

Redactare Alina Hucai
Corectură Cătălina Chiriches
Tehnoredactare Constantin Niță
Copertă Gabi Dumitru

We know
books

BORIS VIAN

Toamnă la Pekin

Traducere de Isabelle Pavel

CG COLECȚIA
GLOBUS

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

VIAN, BORIS (1920)

Toamnă la Pekin / Boris Vian ; trad. de Isabelle Pavel

- București : Univers, 2024

ISBN 978-973-34-1520-6

I. Pavel, Isabelle (trad.)

821.133.1

BORIS VIAN

L'Automne à Pékin

Copyright © 1956 les Editions de Minuit

© Librairie Arthème Fayard 2017

All rights reserved.

© Editura Univers, 2024, pentru traducerea în limba română

EDITURA UNIVERS

www.edituraunivers.ro

ISBN 978-973-34-1520-6

A

*Persoanele care n-au studiat chestiunea
riscă să fie induse în eroare...*

Lord Raglan, *Le Tabou de l'inceste*,
Payot, 1935, p. 145

1

Amadis Dudu mergea fără prea multă convingere pe străduța îngustă care era, de fapt, cea mai lungă dintre toate scurtăturile ce duceau către stația autobuzului 975. În fiecare zi, trebuia să dea trei tichete și jumătate, deoarece cobora din mers, înainte de stația lui, așa că acum își pipăia buzunarul jiletcii ca să vadă dacă îi mai rămăsese ceva. Da. Văzu o pasăre aplecată peste o grămadă de gunoaie, care lovea cu ciocul în vreo trei cutii goale de conserve, scoțând niște triluri ce aduceau cu începutul cântecului *Luntrașii de pe Volga*. Amadis se opri, dar pasărea scoase o notă falsă, după care își luă zborul, proferând pe limba păsărească – cu jumătate de cioc – o cascadă de înjurături.

Afară era soare, nu prea mult, doar în fața lui, iar capătul străzii lucea puțin, fiindcă acolo caldarâmul era soios. El nu avea totuși cum să-l vadă, fiindcă străduța cotea de două ori: întâi la dreapta, apoi la stânga. Femei – ale căror dorințe li se citeau pe față – apăreau

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
VIAN, BORIS (1920)

Toamnă la Pekin / Boris Vian ; trad. de Isabelle Pavel

- București : Univers, 2024

ISBN 978-973-34-1520-6

I. Pavel, Isabelle (trad.)

821.133.1

BORIS VIAN
L'Automne à Pékin

Copyright © 1956 les Editions de Minuit

© Librairie Arthème Fayard 2017

All rights reserved.

© Editura Univers, 2024, pentru traducerea în limba română

EDITURA UNIVERS

www.edituraunivers.ro

ISBN 978-973-34-1520-6

A

*Persoanele care n-au studiat chestiunea
riscă să fie induse în eroare...*

Lord Raglan, *Le Tabou de l'inceste*,
Payot, 1935, p. 145

1

Amadis Dudu mergea fără prea multă convingere pe străduța îngustă care era, de fapt, cea mai lungă dintre toate scurtăturile ce duceau către stația autobuzului 975. În fiecare zi, trebuia să dea trei tichete și jumătate, deoarece cobora din mers, înainte de stația lui, așa că acum își pipăia buzunarul jiletcii ca să vadă dacă îi mai rămăsese ceva. Da. Văzu o pasăre aplecată peste o grămadă de gunoaie, care lovea cu ciocul în vreo trei cutii goale de conserve, scoțând niște triluri ce aduceau cu începutul cântecului *Luntrașii de pe Volga*. Amadis se opri, dar pasărea scoase o notă falsă, după care își luă zborul, proferând pe limba păsărească – cu jumătate de cioc – o cascadă de injurături.

Afară era soare, nu prea mult, doar în fața lui, iar capătul străzii lucea puțin, fiindcă acolo caldarâmul era soios. El nu avea totuși cum să-l vadă, fiindcă străduța cotea de două ori: întâi la dreapta, apoi la stânga. Femei – ale căror dorințe li se citeau pe față – apăreau

în pragul ușilor, cu halatele larg deschise în față, fără pic de pudoare, și își goleau în drum coșurile de gunoi; apoi, toate deodată, începură să bată pe fundul găleților, duruind. Ca de obicei, Amadis începu să mărșăluiască. De aceea îi plăcea s-o ia pe acolo. Îi amintea de vremurile când făcea armata la amerlozi, când devora arahide prăjite din conserve de tinichea, ca aceea cu care se juca pasărea, dar parcă mai mari. Gunoaietele cădeau ridicând nori de praf; îi plăcea și acest lucru, pentru că, astfel, soarele părea mult mai luminos. După cercul roșiatic pe care-l desena felinarul de la numărul șase, unde se aflau, camuflați, agenții de poliție (în realitate, era o secție de comisariat; dar, pentru a-i deruta pe suspicioși, bordelul din vecinătate avea felinarul albastru), era în jur de ora opt și douăzeci și nouă de minute. Mai avea un minut să ajungă în stație; erau exact șaiszeci de pași și ar fi trebuit să facă un pas pe secundă, iar Amadis făcea cinci pași la fiecare patru secunde; însă, cum calculul i se păru mult prea complicat, i se dizolvă în minte; mai târziu, cum era și firesc, calculul a fost expulzat prin urină, lovindu-se de porțelanul vasului de toaletă. Însă mult mai târziu.

În stația lui 975 erau deja cinci persoane. Au urcat toate în primul autobuz care a trecut, dar controlorul nu-i permise și lui Dudu să facă același lucru. Deși acesta îi întinsese taxatorului un petec de hârtie prin care demonstra că el ar fi al șaselea, în autobuz nu erau, se pare, decât cinci locuri, și îi arătă asta tușind de patru ori atunci când se puse în mișcare. Autobuzul o porni greoi, lăsat mult în jos în partea din spate și aprinzând jerbe de scânteii în urma sa atunci când

trecea peste denivelările rotunde ale caldarâmului; unii dintre conductorii puneau acolo pietre de brichetă pentru ca efectul să fie și mai frumos (există mereu un alt autobuz care venea în spate).

Un alt 975 se opri exact sub nasul lui Amadis. Era încărcat și abia mai răsufla. Din el au coborât o femeie grasă și un târnăcop purtat de un domn mic de statură, mai mult mort decât viu. Amadis se agăță de bara verticală și întinse biletul, dar taxatorul îi dădu peste degete cu cleștișorul de bilete.

– Dă-i drumul! îi zise.

– Dar au coborât trei persoane! ripostă Amadis.

– Erau în plus, spuse încasatorul pe un ton confidențial și-i făcu cu ochiul, dar mimica îi era dezgustătoare.

– Nu-i adevărat! protestă Amadis.

– Ba da, zise taxatorul, și se săltă să apuce cordonul de care se ținu ca să-și recapete echilibrul, apoi urcă, întorcându-i brusc spatele lui Amadis.

Simțind că era tras firul roz care atârna în dreptul urechii, șoferul porni.

Amadis se uită la ceas și făcu un *Bau!* pentru ca acul să dea înapoi, dar numai secundarul începu să se rotească în sens invers; celelalte ace își continuară mersul în sensul normal, fără să se schimbe ceva. Stătea în picioare, în mijlocul drumului, și se uita la 975 cum dispărea, când un al treilea apăru și îi lovi posteriorul cu bara de protecție. Căzu, dar șoferul înaintă până ajunse deasupra lui și dădu drumul robinetului de apă caldă care începu să-l stropească pe Amadis pe gât. În acest timp, cele două persoane care aveau numerele următoare urcară, însă el, până să se

ridice, mai apucă să vadă doar cum pleca 975. Gâtul i se înroșise cu totul, simțea că fierbe de furie; cu siguranță o să întârzie. În acest timp, au mai venit alte patru persoane care și-au tras numerele din aparat. A cincea persoană, un tânăr, primi ca bonus jetul de parfum pe care compania îl oferea ca premiu la fiecare a suta persoană; o luă la fugă urlând, pentru că parfumul era, de fapt, alcool aproape pur și, odată ajuns în ochi, ustura groaznic. Un alt 975 care trecu în sens opus îl strivi, plin de complezență, ca să-i pună capăt suferințelor, și s-a văzut că mai înainte mâncase căpșuni.

Apăru și al patrulea, cu câteva locuri libere, și o femeie, care se afla acolo de mai puțin timp decât Amadis, întinse tichetul. Taxatorul strigă cu voce tare.

– Un milion cinci sute șase mii nouă sute trei!

Amadis făcu un pas înainte.

– Eu am numărul nouă sute!...

– Bun, zise taxatorul, unu și doi?

– Am numărul patru, spuse un domn.

– Noi avem cinci și șase, ziseră celelalte două persoane.

Amadis urcase deja, dar simți cum îl apucă de guler mâna taxatorului.

– L-ai luat de pe jos, nu-i așa? Coborâre chiar acum!

– Și noi l-am văzut! zbieră ceilalți. Era sub autobuz!...

Taxatorul se înfoie, apoi îl îmbrânci pe Amadis de pe platformă, aruncându-i o privire de un dispreț strivitor care îi străpunse umărul. Amadis începu să țopăie pe loc de durere. Cei patru urcară, iar autobuzul porni, puțin cocoșat – probabil de rușine.

Al cincilea trecu plin, iar Amadis îi văzu pe cei dinăuntru cum le scoteau limba lui și celor care se mai aflau în stație. Taxatorul scuipă în direcția lui, dar, din cauza vitezei, jetul de salivă nu mai apucă să atingă pământul. Amadis încercă să-i dea un bobârnac din zbor, dar îl rată. Îl treceau toate sudorile, pentru că, într-adevăr, toată întâmplarea îl scosese teribil din sărite și, când văzu cum trec și al șaptelea, și al optulea autobuz, se hotărî să o pornească pe jos. Avea să încerce să se urce la stația următoare, unde, de obicei, coborau mai mulți călători.

O luă de-a curmezișul, anume ca să fie văzut și ca toată lumea să-și dea prea bine seama cât era el de furios. Avea de făcut vreo patru sute de metri și, în tot acest răstimp, alte autobuze 975 îl depășiră, toate aproape goale. Când ajunse, în cele din urmă, în dreptul chioșcului verde, la vreo zece metri înainte de stație, apărură, de după o poartă pentru vehicule, vreo șapte popi tinerei alături de vreo doisprezece copii, elevi de școală, purtând tot felul de flamuri și panglici colorate. Se așezară în ordine în jurul stației, iar preoții instalaseră două lansatoare de anafură, pentru a face să le piară trecătorilor tot cheful de a mai sta în stație ca să-l aștepte pe 975. Amadis Dudu încercă să-și aducă aminte parola, dar, după câți ani trecuseră de când făcuse catehism, nu-și mai amintea nimic. Încercă să se apropie, mergând de-a-ndoaselea, dar primi drept în spate o anafură făcută cocoloș, aruncată cu atâta forță, încât simți cum i se taie respirația și începu, pe dată, să tușească. Popii râdeau și își făceau de lucru pe lângă lansatoarele de anafură care scuipau neîncetat proiectile. Trecură două 975 și puștii

LEARNERS | We know books

ocupară aproape toate locurile libere. În cel de-al doilea, mai erau, ce-i drept, câteva locuri, dar unul dintre popi se postase pe platformă și nu-l lăsa să urce; în momentul în care se întoarse ca să-și ia bonul de ordine, văzu că se strânseseră deja șase persoane în urma lui și i se făcu de-acum lehamite. Așa că o luă la goană cât putu de repede, ca să ajungă la stația următoare. Mult în față, se zărea un alt 975, cu jerbele de scânteii pe care le scotea; Amadis se făcu deodată una cu pământul, fiindcă unul dintre preoți își îndreptase lansatorul de anafură spre el. Auzi cum vâjâie pe deasupra lui bucățica de anafură, cu un foșnet de mătase arsă, apoi o văzu rostogolindu-se în apă.

Amadis se ridică murdar de sus până jos. Nu-i mai venea să meargă la birou în halul în care era acum, dar se temea de ce-ar fi putut comenta ceasul de pontaj. Îl durea mușchiul croitor de la coapsa dreaptă și încercă să-și înfigă un ac în obraz, ca să-i treacă durerea; când avea timp, mai citea din lucrările de acupunctură ale doctorului Bottine de Mourant; din nefericire, nu ținti prea bine și se vindecă de o nefrită a pulpei, de care nu suferea încă, ceea ce-l făcu să întârzie și mai mult. Când ajunse la stația următoare, aceasta era deja înțesată de oameni care formau un adevărat zid de apărare în jurul aparatului de tichete.

Amadis Dudu păstră o distanță respectuoasă și profită de momentul de acalmie ca să-și poată pune ordine în gânduri:

- pe de o parte, dacă mai mergea o stație, nu mai era cazul să ia autobuzul (oricum, deja întârziase);
- pe de altă parte, dacă s-ar întoarce, iarăși ar da nas în nas cu popii;

- pe de a treia parte, voia cu tot dinadinsul să se urce în autobuz!

Rânji satisfăcut, deoarece, pentru a nu grăbi deznodământul, raționamentul lui era, în mod intenționat, lipsit de orice logică, așa că își relua drumul până la stația următoare. Tăie drumul pe diagonală și, după mers, se vedea cum creștea furia în el.

Când mai avea puțin până să ajungă în dreptul stâlpului, lângă care nu era, slavă Domnului, nimeni, îl auzi pe 975 sforăindu-i în ureche. Ridică mâna, însă prea târziu; șoferul nu-l zări, așa că trecu de indicatorul metalic, apăsând cu voioșie pedala de accelerație.

– La naiba! spuse Amadis Dudu.
– Așa este, întări un domn care venea din spatele lui.
– Credeți că n-o fac intenționat? continuă Amadis indignat.

– Ah! Ah! zise omul. Chiar credeți că o fac înadins?
– Mai mult ca sigur! zise Amadis.
– Din adâncul inimii? se interesă domnul.
– Și al inimii, și al conștiinței!
– Ați putea jura?

– Blestemat să fie! Cu siguranță! zise Amadis. Măgarul! Da, aș băga mâna în foc! Rahat!

– Juri? zise domnul.
– Jur! spuse Amadis și scuipă în mâna individului care o ridica înspre buzele sale.

– Porcule! se înfurie domnul. L-ai vorbit de rău pe șoferul autobuzului 975! O să-ți dau o amendă!

– Ah, da? făcu Amadis.

Nu stătu mult pe gânduri.

– Lucrez în domeniu, zise omul, și își răsuci cascheta pe care, până atunci, o purtase pusă invers.

Era un controlor de pe 975. We know
Amadis se uită disperat în dreapta și-n stânga și, auzind zgomotul caracteristic, își luă avânt ca să sară în noul 975 care tocmai se zărea venind. Elanu-i fu însă atât de mare, încât rupse platforma din spate și căzu pe șosea, făcând o gaură. Abia mai avu timp să lase capul în jos; spatele autobuzului trecu razant pe deasupra lui. Controlorul îl scoase din gaură și-l puse să plătească amenda. În acest timp, mai rată două mașini; văzând una ca asta, Amadis se repezi înainte, ca să ajungă la stația următoare. Deși pare neverosimil, exact așa s-au petrecut lucrurile.

Ajunse în stație fără probleme, dar își dădu seama că biroul lui era la nici trei sute de metri depărtare. Să se mai urce în autobuz pentru atâta lucru...

Așa că traversă strada și se întoarse, pe trotuar, ca să ia autobuzul în sens invers, dintr-un loc de unde merita, cel puțin, osteneala.

2

Ajunse destul de repede în locul din care pleca în fiecare dimineață și hotărî să meargă înainte, deoarece nu prea cunoștea această parte a drumului. Avea chiar impresia că, în partea aceasta a orașului, erau o mulțime de lucruri de studiat. Evident, nu-și pierdea din vedere obiectivul principal – și anume, acela de a lua autobuzul, dar cel puțin voia să folosească în mod constructiv întârzierea de care avusese parte în dimineața aceea. 975 avea un traseu lung și Amadis descopea, rând pe rând, tot felul de lucruri interesante.

Furia însă nu i se potolea cu niciun chip. Număra copacii, greșind de fiecare dată socoteala, ca să-i mai scadă puțin tensiunea arterială pe care o simțea luând-o razna, și bătea tactul, cu degetele, pe coapsă, în ritmul unor marșuri militare la modă atunci, ca să i se pară că plimbarea avea, totuși, un sens oarecare. Zări chiar și o piață înconjurată de clădiri datând din Evul Mediu, dar care, între timp, se învechiseră. Era capătul lui 975. O bucurie neînchipuită îi umplu brusc inima și, cu ușurința unui pendul, sări pe prima treaptă. Un angajat tăie frânghia care ținea autobuzul; Amadis simți că pornea.

Întorcându-se, mai apucă să vadă cum taxatorul era lovit direct în față de capătul frânghiei și cum o parte a nasului acestuia exploda într-o jerbă de petale de acarieni.

Motorul torcea mulțumit, pentru că abia i se dăduse o farfurie plină ochi cu oase de pește-pisică. Amadis, în colțul său din spate, dreapta, se bucura de unul singur de tot confortul pe care i-l oferea mașina. Pe platformă, taxatorul întorcea cu gesturi mecanice, pe toate părțile, aparatul de compostat bilete, pe care tocmai îl cuplase la radioul din interior. Melopeea îl legăna dulce pe Amadis. Simțea cum zumzăia carcasa atunci când spatele autobuzului atingeaa caldarâmul, iar scânteile însoțeau în ritm trepidant muzica monotonă. Magazinele se succedau unele după altele, într-o unduire de culori strălucitoare; îi plăcea să-și zărească reflexia în geamurile mari ale vitrinelor, dar se înroși atunci când își dădu seama că reflexia profita de poziția sa comodă ca să fure lucrurile din vitrină, așa că-și întoarse degrabă privirea în altă parte.